

Министерство образования Республики Беларусь
Белорусский государственный университет

Женщины-ученые Беларуси и Польши

Материалы международной научно-практической конференции,
Минск, 26 марта 2020 г.

Минск
2020

УДК 001-055.2(476+438)(06)
Ж 561

Решение о депонировании вынес:
Совет факультета философии и социальных наук БГУ
19 марта 2020 г., протокол № 10

Редакционная коллегия:
И. В. Казакова (отв. ред.), И. В. Олюнина (отв. ред.)

Рецензенты:
Алферова Е. Г., кандидат филологических наук, доцент, заведующая сектором
духовных традиций в народной архитектуре
ГНУ «Центр исследований белорусской культуры, языка и литературы НАН
Беларуси»

Максимчик А. Н., кандидат исторических наук, доцент исторического
факультета Белорусского государственного университета

Женщины-ученые Беларуси и Польши : материалы международной
научно-практической конференции, Минск, 26 марта 2020 г. / БГУ ;
[редкол.: И. В. Казакова, И. В. Олюнина (отв. ред.)]. – Минск : БГУ, 2020. –
336 с. : табл. – Библиогр. в конце отд. ст.

В сборник вошли доклады, представленные на Международной научно-
практической конференции «Женщины-ученые Беларуси и Польши», которая
проходила 26 марта 2020 г. в Белорусском государственном университете
(Минск, Беларусь)

Адресуется учёным, преподавателям, аспирантам, магистрантам,
студентам, а также всем, кто интересуется вопросами актуализации проблемы
вклада женщин-ученых Беларуси и Польши в науку. Все материалы
представлены в авторской редакции.

нельга пераацаніць. Вясельны каравай – гэта ўвогуле сімвал будучага дабрабыту маладой сям’і. Соль таксама была вельмі каштоўнай. Лічылася, што калі ў маладых будзе хлеб і соль, значыць усё ў іх будзе добра.

Усе вясельныя звычаі і рытуалы падкрэсліваюць агульную важнасць падзеі для любога народа – стварэнне новай сям’і. Разам з тым вясельныя абрады – велізарная каштоўнасць кожнай этнічнай культуры, дзе ярка праяўляецца этнічная свядомасць і этнапсіхалогія кожнага народа.

Літаратура

1. Брак у народов Центральной и Юго-Восточной Европы.—М.:Наука,1988.-238с.
2. Kolberg O. Dziela wszystkie. Wroclaw, 1968-1986.Т.1-68 и др.

**НИНА БАРЩЕВСКАЯ, ПРОФЕССОР ВАРШАВСКОГО
УНИВЕРСИТЕТА, БЕЛОРУССКИЙ И ПОЛЬСКИЙ УЧЕНЫЙ
NINA BARSZCZEWSKA, PROFESSOR AT THE UNIVERSITY OF
WARSAW AND BELARUSIAN AND POLISH SCHOLAR**

Радослав Калета,
доктор хабицитованы,
ад’юнкт, заведуючы кафедрой беларусістыкі Варшавскага Універсітэта
Варшава, Польша

Ключевые слова: Нина Барщевская, кафедра беларускай філалогіі Варшавскага універсітэта, беларуская дыялекталогія, паграніч’я Беларусі, савреманны беларускі язык, беларуская эміграцыя, Беларуская рэдакцыя Польскага радыо

Рэзюме. В статье представлен профиль профессора Нины Барщевской и ее научная и журналистская деятельность, связанная с исследованиями беларускай дыялекталогіі, савременнаго беларускаго языка и беларускай эміграцыі. Профессор создала новую традицию дыялекталогіческих исследований в области беларускаго языка. Ее научные исследования также касались паграніч’я Беларусі с особым акцентом на польско-беларусское паграніч’е. Нина Барщевская всячески подчёркивала самостоятельную традицию беларускаго літаратурнаго языка и популяризировала беларускі язык на Польском радыо.

Keywords: Nina Barszczewska, Department of Belarusian Studies University of Warsaw, Belarusian Dialectology, Borderland Belarusian Language, Contemporary Belarusian Language, Belarusian Emigration, Polish Radio Belarusian Section.

Summary. The paper presents an overview of professor Nina Barszczewska and her scientific and journalistic activities related to research on Belarusian Dialectology, the Contemporary Belarusian Language and Belarusian Emigration. Professor Barszczewska created a new tradition of dialectological research in the field of Belarusian studies. Her scientific work also concerned the Belarusian borderland, especially the Polish-Belarusian borderland. Professor Barszczewska strongly emphasised the independent tradition of the Belarusian literary language and popularised Belarusian studies on Polish Radio.

Jako wybitna białorutenistka¹ Nina Barszczewska doczekała się różnych notek biograficznych w języku białoruskim (łącznie z wpisami w dwóch wersjach białoruskiej Wikipedii), znacznie jednak mniej jest wzmianek w języku polskim (brak też informacji w polskiej Wikipedii). Niniejszy tekst ma za zadanie wypełnić tę lukę, dlatego też należy rozpocząć go od kilku podstawowych faktów biograficznych.

1. Rys biograficzny

Nina Barszczewska (z domu Omeljaniuk) urodziła się 29 czerwca 1956 roku na Podlasiu we wsi Koźliki (brus. Козлікі, nazwa w gwarze miejscowej: Козьлікі) położonej obecnie na terenie powiatu hajnowskiego, w gminie Narew. W Koźlikach mieszkają etniczni Białorusini porozumiewający się między sobą (obecnie głównie w starszym pokoleniu) gwarą białoruską [więcej: Sajewicz 1992]. W młodości przyszła profesor UW mowę białoruską słyszała na co dzień i do dziś (tam, gdzie to możliwe) posługuje się nią w życiu codziennym, np. rozmawia po białorusku ze swoim mężem². Do szkoły podstawowej uczęszczała w sąsiednich wsiach – najpierw w Kożynie (brus. Кожнына), a następnie w Gorodczyni (brus. Гародчын). W 1975 roku ukończyła II Liceum Ogólnokształcące z Białoruskim Językiem Nauczania im. Bronisława Taraszkiewicza w Bielsku Podlaskim. Swoją dalszą edukację (i późniejszą ścieżkę zawodową) związała z Katedrą Filologii Białoruskiej Uniwersytetu Warszawskiego (od 2005 roku jest to Katedra Białorutenistyki UW). Od początku młodą badaczkę interesowała tematyka dialektologiczna pogranicza polsko-białoruskiego. W 1980 roku obroniła pracę magisterską pt. *Obrzęd weselny na Białostocczyźnie. Charakterystyka semantyczno-porównawcza* (promotor: doc. dr Elżbieta Smułkowa – kierowała Zakładem Filologii Białoruskiej w latach 1971-1975), a w 1988 roku rozprawę doktorską pt. *Dialektyzmy w Tłumaczalnym słowniku białaruskaj mowy* (promotor: prof. Albert Bartoszewicz). W 2004 roku Nina Barszczewska obroniła rozprawę habilitacyjną na temat emigracji białoruskiej i jej roli w zachowaniu języka ojczystego, pt. *Беларуская эміграцыя – абаронца роднае мовы*. W roku 2008 została profesorem nadzwyczajnym Uniwersytetu Warszawskiego. Zawodowo z warszawską białorutenistyką była związana od 1980 roku aż do swego przejścia na emeryturę w 2018 roku.

2. Działalność naukowa

2.1. Zainteresowania naukowe

¹ Na portalu lubimyczytac.pl można spotkać określenie: „polska białorutenistka białoruskiego pochodzenia”, zob. <https://lubimyczytac.pl/autor/49573/nina-barszczewska> [dostęp: 15.03.2020].

² Mężem Niny Barszczewskiej jest profesor Aleksander Barszczewski (ur. 2 listopada 1930 roku), literaturoznawca, folklorysta, tłumacz literatury białoruskiej i poeta publikujący jako Aleś Barski, kierownik Katedry Filologii Białoruskiej UW w latach 1975-2004, doktor *honoris causa* Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego, honorowy członek Międzynarodowej Asocjacji Białorutenistów, członek rzeczywisty Międzynarodowej Akademii Nauk Eurazja, wieloletni przewodniczący Komitetu Głównego Olimpiady Języka Białoruskiego w Polsce, członek Związku Literatów Polskich, Związku Pisarzy Białoruskich, Międzynarodowego Pen Clubu, działacz Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego w Polsce. Za wybitne osiągnięcia otrzymał białoruskie odznaczenia państwowe: w 1991 roku – Medal Franciszka Skaryny, a w 2015 roku – Order Franciszka Skaryny.

Do zainteresowań naukowych profesor Niny Barszczewskiej należą: zagadnienia pograniczy językowych (Podlasie, pogranicze polsko-białoruskie i białorusko-bałtyckie), dialektologia, onomastyka, język emigracji białoruskiej, historia i stan współczesny języka białoruskiego. W latach 1982-2019 opublikowała (niektóre publikacje jako współautor czy współredaktor) 11 książek (w tym 4 książki współautorskie, 1 autorską, 3 redagowane, 1 współredagowaną, 2 przetłumaczone), 76 artykułów naukowych (w tym 2 tłumaczenia), 31 artykułów popularnonaukowych, 7 recenzji, 4 sprawozdania, 2 programy nauczania języka białoruskiego, 58 recenzji wydawniczych (w tym 4 książek i 54 artykułów), 518 materiałów medialnych (razem: 707 prac różnego typu). Swoje artykuły publikowała w Polsce i na Białorusi (wiele z nich dostępnych jest w Internecie) w monografiach wieloautorskich oraz pismach: „Studia z Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej”, „Acta Universitatis Lodzianis. Folia Linguistica”, „Rozprawy Sławistyczne”, „Rozprawy Komisji Językowej”, „Acta Albaruthenica”, „Acta Polono-Ruthenica”, „Rocznik Wschodni”, „Roczniki Humanistyczne”, „Studia i Szkice Sławistyczne”, „Studia Białorutenistyczne”, „Białorutenistyka Białostocka”, „Annus Albaruthenicus”, „Belarusika = Albaruthenica”. W swoich licznych publikacjach naukowych (których tu nie sposób w szczególności omówić) analizowała m.in.: losy języka białoruskiego, przyczyny i skutki reformy pisowni języka białoruskiego z 1933 roku, język Franciszka Skaryny (brus. Францыск/Францішак Скарына) i piśmiennictwa Wielkiego Księstwa Litewskiego w ujęciu przedstawicieli emigracji białoruskiej, etapy rozwoju języka starobiałoruskiego w kontakcie z językami krajów ościennych, zakres użycia języka białoruskiego na przełomie XX-XXI wieku w Polsce, na Białorusi i świecie, a także problemy i osiągnięcia mniejszości białoruskiej w Polsce. Bardzo wyraziste są zainteresowania dialektologiczne – tak naturalne z racji pochodzenia i umiłowania „małej ojczyzny” – które widać już w pierwszych publikacjach Niny Barszczewskiej z lat 80. XX wieku, podkreślonych też we wspomnianej rozprawie doktorskiej z 1988 roku. Autorka w swych artykułach wielokrotnie sygnalizowała ważne kwestie dialektologiczne. Przygotowała charakterystykę semantyczno-porównawczą obrzędu weselnego na Białostocczyźnie, analizowała zmiany znaczeniowe leksemów spowodowane interferencją języka literackiego i gwar, omawiała wpływ języka polskiego na składnię gwar białoruskich i ukraińskich Białostocczyzny, opisywała gwarowe zjawiska językowe w odliczebnikowych nazwach terenowych Białostocczyzny, przeanalizowała systemy gwarowe pięciu wsi na Białostocczyźnie (na materiale związanym z narodzinami dziecka), scharakteryzowała dialektyzmy w białoruskim języku literackim na przykładzie języka klasyków literatury białoruskiej: Jana Kupały (brus. Янка Купала) i Jakuba Kołasa (brus. Якуб Колас). W ostatnich latach profesor Barszczewska analizowała nowe tendencje w gwarach białoruskich, badała stosunek emigracji białoruskiej wobec Polesia, scharakteryzowała kontakty bałtycko-białoruskie (bałtyzmy w języku białoruskim i białorutenizmy w języku litewskim), a także opisywała polski wkład w badania dialektów białoruskich.

2.2. Najważniejsze wydania książkowe

Wśród prac współredagowanych, współautorskich i autorskich (wydanych w latach 1992-2019) należy wymienić następujące: *Беларускі каляндар* [Баршчэўская (red.)

1989, 1992], 2-tomowy *Słownik nazw terenowych północno-wschodniej Polski* [Barszczewska, Głuszkowska, Jasińska, Smułkowa 1992], *Indeks nazw gwarowych do Słownika nazw terenowych północno-wschodniej Polski* [Barszczewska, Głuszkowska, Jasińska, Smułkowa 1995], *Пад знакам Арла ў Пагоні* [Яновіч 2003], *Беларуская эміграцыя – абаронца роднае мовы* [Баршчэўская 2004], *Słownik białorusko-polski* [Chylak-Schroeder, Głuszkowska-Babicka, Jasińska-Socha (red.) 2012], *Dialektologia białoruska* [Barszczewska, Jankowiak 2012], *Kulturowo-językowe dziedzictwo Podlasia* [Barszczewska, Chaustowicz, Timoszuk (red.) 2016a, 2016b, 2016c], „*Зь зычливості ку моему отчизне*”: *Tom pamiątkowy dedykowany Profesorowi Mikołajowi Timoszkowi* [Barszczewska, Chaustowicz (red.) 2017]. W 2020 roku w formie monografii z inicjatywy profesor Barszczewskiej zostanie wydana białoruskojęzyczna rozprawa doktorska Żmiciera Sauki (brus. Зміцер Саўка) [zob. Саўка 2020], której z powodu choroby nowotworowej autor nie zdążył obronić. W planach jest także publikacja monografii pod roboczym tytułem *Historyczne losy języka białoruskiego w interpretacji emigracyjnych badaczy białoruskich*, w której ma zostać opisany stosunek emigracji białoruskiej do języka starobiałoruskiego i tych kart z historii Białorusi, gdy język białoruski pełnił wszystkie funkcje języka państwowego.

W swojej monografii autorskiej (książce habilitacyjnej) pt. *Беларуская эміграцыя – абаронца роднае мовы* [Баршчэўская 2004; zob też. Timoszuk 2005], do której materiały zbierała m.in. w białoruskiej Bibliotece im. Franciszka Skaryny w Londynie, Nina Barszczewska usystematyzowała i pogłębiła tematykę, którą wcześniej sygnalizowała na łamach licznych artykułów. W książce opisuje osobliwości języka białoruskiego, jego stan od czasów okupacji niemieckiej i komunizmu po dzień dzisiejszy, rolę białoruszczyzny w zachowaniu i budowaniu tożsamości narodowej oraz wieloletnie starania przedstawicieli białoruskiej prasy emigracyjnej służące zachowaniu czystości języka białoruskiego i jego obrony przed rusyfikacją. W książce autorka bardzo dokładnie analizuje osiągnięcia emigracji białoruskiej mało znane szerszemu kręgowi czytelników. Co ważne, książka została napisana w języku białoruskim w tzw. klasycznej pisowni, którą do dziś posługują się białoruskie środowiska emigracyjne. To właśnie ta ortografia (zwana popularnie „taraszkewicą” od nazwiska jej twórcy Bronisława Taraszkewicza, brus. Браніслаў Тарашкевіч) odzwierciedla typowo białoruskie cechy językowe, tak bliskie również gwarze białoruskiej z rodzinnych stron Niny Barszczewskiej.

Ukoronowaniem pracy naukowej na niwie dialektologii jest książka pt. *Dialektologia białoruska* [Barszczewska, Jankowiak 2012], napisana w ramach grantu finansowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Narodowe Centrum Nauki). Na potrzeby tego wydania Nina Barszczewska opracowała materiały dotyczące: 1) historii badań dialektów białoruskich, 2) gwar białoruskich jako odzwierciedlenia osadnictwa plemion białoruskich oraz procesów migracyjnych Słowian i Bałtów, 3) udziału dialektów białoruskich w kształtowaniu się i rozwoju współczesnego języka białoruskiego, 4) nowych tendencji w gwarach białoruskich, a także *Zakończenie*. Książka wypełnia istotną lukę w polskich (i nie tylko) wydaniach opisujących gwary białoruskie. Do tej pory nie powstało w języku polskim tak obszerne opracowanie. *Dialektologia białoruska* umożliwia polskim badaczom

(białorutenistom, polonistom, sławistom) zapoznanie się z bogactwem gwar białoruskich oraz obecnymi tendencjami językowymi panującymi na Białorusi. Rozdział piąty opisuje gwary białoruskie poza granicami Białorusi, w tym na Litwie, Ukrainie, Łotwie, w Rosji i w Polsce, co jest szczególnie ważne ze względu na białoruską mniejszość narodową zamieszkującą Białostoczczyznę. Rozdział ten wykracza poza zakres określony w tytule monografii i jeszcze mocniej podkreśla szerokie i oryginalne ujęcie przez autorów zagadnienia gwar białoruskich, dzięki czemu monografia stanowi *novum* w porównaniu z innymi tego typu starszymi białoruskimi opracowaniami. Niezwykle cennymi dodatkami do książki są wykaz kolorowych map oraz wybrane teksty gwarowe z Białorusi i z obszarów z nią graniczących. Na końcu wydania umieszczono poręczny słowniczek najważniejszych terminów dialektologicznych stosowanych w monografii, są też ciekawe tablice i wykresy, jasno ukazujące np. pochodzenie dialektów białoruskich czy ich podział. *Dialektologia białoruska* jako vademecum badacza dialektologa (swoiste ABC dialektologii białoruskiej) to pozycja, do której z pewnością odwoływać się będą liczni badacze i która na stałe wpisze się w historię badań dialektologii białoruskiej [zob. Kaleta 2017b; więcej: Barszczewska, Jankowiak 2012: 221-223].

W 2016 roku ukazała się współredagowana przez profesor Barszczewską 3-tomowa monografia pt. *Kulturowo-językowe dziedzictwo Podlasia* [Barszczewska, Chaustowicz, Timoszuk (red.) 2016a, 2016b, 2016c], która stanowiła z jednej strony podsumowanie pracy zespołowej w ramach katedralnego grantu, a z drugiej – uświetnienie jubileuszu 60-lecia Katedry Białorutenistyki UW. W wydaniu, które dotyczy badań społeczności dwujęzycznej w warunkach wielokulturowego pogranicza polsko-białoruskiego oraz polsko-białoruskiej językowej i historyczno-kulturowej interferencji, czytelnik znajdzie dokładny socjolingwistyczny opis badanego regionu i analizę tematycznych tekstów dialektologicznych (tematy: *Człowiek, Rodzina, Dom, Twórczość ludowa*). Część monografii dotycząca języka i świadomości narodowej na Podlasiu została opracowana przez profesor Barszczewską [Kaleta 2017a: 17; więcej zob. Barszczewska 2016; Тварановіч 2017; Jankowiak 2019]. To wielkie dzieło stanowi swoisty hołd złożony ojczystemu regionowi tak bliskiemu sercu Niny Barszczewskiej.

2.3. Realizowane projekty i granty

Profesor Barszczewska realizowała w Katedrze różne projekty naukowe. W ostatnich latach w ramach projektu *Pogranicza Białorusi* prowadziła badania na temat wielojęzyczności oraz wielokulturowości pogranicza. Badane były m.in. różnice pokoleniowe mające wpływ na zmianę stosunku do traktowania kwestii tożsamości narodowej, wyboru języka i oceny polityki językowej.

W ramach projektu naukowego *Historyczne losy języka białoruskiego w interpretacji emigracyjnych badaczy białoruskich* badała stosunek emigracji białoruskiej do językowej i oświatowej spuścizny narodowej, do roli takich krzewicieli oświaty jak m.in. Franciszek Skaryna, Wasil Ciapinski (brus. Васіль Цяпінскі), Szymon Budny (brus. Сымон Будны) w rozwoju kultury i piśmiennictwa starobiałoruskiego.

Profesor Barszczewska w latach 2011-2012 składała także wnioski (*Słownik białorusko-polski* oraz *Podlasie jako fenomen polsko-białoruskiej interferencji*

językowej, literackiej i historyczno-kulturowej) w ramach konkursu *Wspólne działania Polsko-Białoruskie*, ogłaszanego przez Departament Dyplomacji Publicznej i Kulturalnej MSZ.

W latach 2009-2012 uczestniczyła w projekcie badawczym Instytutu Sławistyki PAN, kierowanym przez dr. Mirosława Jankowiaka pt. *Dialektologia białoruska*, w ramach którego była współautorką monografii o takim samym tytule.

Nina Barszczewska w latach 2013-2016 kierowała grantem nr 11H 12 0263 81 uzyskanym dla Katedry Białorutenistyki z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (w ramach programu *Narodowy Program Rozwoju Humanistyki*) na kwotę 350 tys. zł i wraz z pracownikami Katedry zrealizowała projekt *Kulturowo-językowe dziedzictwo Podlasia* [Kaleta 2017a: 17], zwieńczony wydaniem wspomnianej wcześniej monografii o tym samym tytule.

2.4. Recenzowanie prac naukowych

Nina Barszczewska zajmowała się także recenzowaniem prac naukowych. W czasopiśmie specjalistycznym opublikowała (razem z Jadwigą Głuszkowską) recenzję tomu 1 (1980) i 2 (1989) *Atlasu gwar wschodniosłowiańskich Białostoczczyzny* opracowanego przez Instytut Słowianoznawstwa PAN i redagowanego m.in. przez Antoninę Obrębską-Jabłońską (założycielkę i pierwszą kierowniczkę Katedry Filologii Białoruskiej). Inne ważne wydania dialektologiczne, które opisywała na łamach czasopism to: *Pogranicza Białorusi w perspektywie interdyscyplinarnej* pod redakcją Elżbiety Smułkowej i Anny Engelking, *Brasławszczyzna. Pamięć i współczesność* pod redakcją Elżbiety Smułkowej, a także *Język polski na Białorusi Radzieckiej w okresie międzywojennym* autorstwa Irydy Grek-Pabisowej, Małgorzaty Ostrówki i Beaty Biesiadowskiej-Magdziarz. Z białoruskich prac należy wymienić rozprawę doktorską *Беларуская анамастычная лексікаграфія: фарміраванне, сучасны стан, вектары развіцця* autorstwa Swiatłany Szachouskiej (brus. Святлана Шахоўская) oraz 2 monografie: *Словаўтваральная семантыка і структура агентываў ва ўсходнеславянскіх і польскай мовах* autorstwa Anny Auczynnikawej (brus. Ганна Аўчыннікава) oraz *Беларускае мовазнаўства і развіццё беларускай літаратурнай мовы: 1920-1930 гады* autorstwa Siarhieja Zaprudskiego (brus. Сяргей Запрудскі). Recenzowała również 3 rozprawy doktorskie – dwie prace z 2008 roku napisane przez absolwentów warszawskiej białorutenistyki: *Gwary białoruskie na Łotwie w rejonie kraślawskim. Studium socjolingwistyczne* autorstwa Mirosława Jankowiaka z Instytutu Sławistyki PAN (promotor: dr hab. Anna Zielińska) oraz *Charakterystyka języka „Nauk parafialnych” (Nauki Parochialnija) z końca XVIII w.* autorstwa Joanny Getki (promotor: dr hab. Mikołaj Timoszuik, prof. UW), oraz 1 praca z 2013 roku napisana na Wydziale Polonistyki UW pt. *Właściwości dystrybucyjne predykatów czasownikowych o znaczeniu emotywnym: analiza konfrontatywna wybranych czasowników polskich i białoruskich* autorstwa Natalli Yaumen (brus. Наталля Яўмен, promotor: prof. zw. dr hab. Jerzy Podracki). Opiniowała do druku w formie książkowej rozprawę doktorską Katarzyny Grabowskiej pt. *Język Latopisu Supraskiego 1519 r. (Fonetyka. Fleksja. Słownictwo)* (promotor: dr hab. Lilia Citko, prof. UW). Napisała recenzje wydawnicze 2 książek habilitacyjnych: *Antroponimia historyczna mieszczan i chłopów Brańska i okolic w ujęciu statycznym i dynamicznym*

autorstwa Piotra Złotkowskiego [zob. Złotkowski 2017] oraz *Komarowszczyzna. Język pogranicza białorusko-polsko-litewskiego* autorstwa Anny Żebrowskiej [zob. Żebrowska 2019]. Była proszona też o ocenę autoreferatu białoruskiej rozprawy habilitacyjnej Lilii Płyhauki (brus. Лілія Плыгаўка) pt. *Беларуская мова ў полікультурным рэгіёне Літоўскай рэспублікі: гісторыя, сучасны стан, тэндэнцыі развіцця* obronionej na Białoruskim Uniwersytecie Państwowym w Mińsku w 2017 roku.

Nina Barszczewska była też recenzentem artykułów publikowanych w 10 czasopismach naukowych: „Roczniki Humanistyczne”, „Acta Baltico-Slavica”, „Acta Polono-Ruthenica”, „Studia Białorutenistyczne”, „Studia i Szkice Sławistyczne”, „Studia Europy Środkowej i Wschodniej”, „Acta Albaruthenica”, „Rozprawy Komisji Językowej”, „LingVaria”, „Język Polski”, a także w monografiach wieloautorskich: *Polsko-białoruskie związki kulturowe, literackie i językowe* [Kawalou, Radzik, Sajewicz (red.) 2010], *Tożsamości zbiorowe Białorusinów* [Radzik (red.) 2012], *W świecie wartości naszych i innych. Z najnowszych badań nad literaturą, kulturą i językiem Słowian Wschodnich* [Mocarz-Kleindienst, Nowacki, Siwek (red.) 2014], a także *Białoruś w dyskursie naukowym. Lingwistyka, socjologia, politologia* [Kaleta (red.) 2017].

2.5. Współpraca z innymi ośrodkami naukowymi

Profesor Nina Barszczewska zawsze była otwarta na współpracę z innymi ośrodkami naukowymi. Współpracowała z jednostkami białorutenistycznymi w Lublinie, Białymstoku, Olsztynie, Opolu, a także z warszawskim Instytutem Sławistyki PAN. Na Białorusi podtrzymywała współpracę z Białoruskim Uniwersytetem Państwowym, Instytutem Językoznawstwa Narodowej Akademii Nauk Białorusi, nawiązała też kontakty z Mińskim Obwodowym Instytutem Rozwoju Edukacji. Profesor Barszczewska występowała na 66 krajowych (Białobrzegi, Białowieża, Białystok, Gdańsk, Hajnówka, Kraków, Krynki, Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Warszawa, Wisznice, Wrocław) i zagranicznych (Grodno, Mińsk, Londyn) konferencjach naukowych organizowanych przez zaprzyjaźnione ośrodki, w tym na Międzynarodowym Kongresie Badaczy Białorusi, Kongresie Białorutenistów, na Festiwalu Nauki czy konferencjach organizowanych przez Kolegium Europy Wschodniej we Wrocławiu. Współpracowała z emigrantologami z Europy, Azji i USA, gdyż od 2010 roku jest członkiem Komisji Emigrantologii Słowian działającej w latach 2009-2013 w strukturach Polskiej Akademii Nauk, a od sierpnia 2013 afiliowanej przy Międzynarodowym Komitecie Sławistów. Od 2004 roku jest wiceprzewodniczącą Polskiego Towarzystwa Białorutenistycznego, które współorganizuje z innymi ośrodkami białorutenistycznymi międzynarodowe konferencje naukowe poświęcone polsko-białoruskim związkom literackim, językowym i kulturowym. Jest też członkiem Międzynarodowej Asocjacji Białorutenistów z siedzibą w Mińsku [Kaleta 2017a: 22] zrzeszającej organizacje białorutenistyczne z różnych krajów. Zasiada(ła) także w radach naukowych czasopism: „Emigrantologia Słowian” oraz „Studia Białorutenistyczne” (do 2017 roku).

3. Działalność dydaktyczna

Nina Barszczewska była lubianym i cenionym dydaktykiem. Prowadziła różne zajęcia językoznawcze, np. seminaria dyplomowe (*Zależność między językiem a tożsamością narodową*), wykłady monograficzne (*Język emigracji białoruskiej*), *Dialektologię*, *Praktyczną naukę języka białoruskiego*, *Analizę języka mediów*, *Zagadnienia pogranicza językowego*, *Gramatykę opisową języka białoruskiego*, *Warsztaty przekładowe*. W latach 2007-2016 wypromowała 35 magistrów filologii białoruskiej. Pod jej opieką naukową kształciło się 8 doktorantów: Marek Gawryluk (w 2007 roku zrezygnował z powodu problemów ze zdrowiem, temat opracowywanej pracy brzmiał *Analiza porównawcza sytuacji socjolingwistycznej na polsko-białoruskim pograniczu na podstawie badań na Podlasiu i w obwodzie brzeskim*), Swiatłana Saczanka (brus. Святлана Сачанка, przedwcześnie zmarła w 2011 roku, temat pracy pisanej po białorusku: *Realizacja strategii purystycznej w języku białoruskiego druku emigracyjnego*), Radosław Kaleta (obrona w 2012 roku, temat pracy *Białorusko-polska homonimia międzyjęzykowa*), Źmicier Sauka (brus. Зьміцер Саўка, przedwcześnie zmarł w 2016 roku, temat pracy pisanej po białorusku: *Fonetyczno-graficzna adaptacja zapożyczeń w języku białoruskim*), Volha Tratsiak (brus. Вольга Трацяк, obrona w 2017 roku, temat pracy pisanej po białorusku *Ojkonimy pogranicza polsko-białoruskiego*), Uładzisiau Iwanou (brus. Уладзіслаў Іваноў, obrona w 2017 roku, temat pracy pisanej po białorusku *Feminizacja języka białoruskiego*), Anna Berenika Siwirska (w opracowaniu rozprawa doktorska pt. *Język i styl młodego pokolenia Białorusinów w kontekście przemian kulturowych*), Maryła Chaustowicz (brus. Марыля Хаўстовіч, w opracowaniu rozprawa doktorska w języku białoruskim pt. *Język białoruski XVII–XVIII wieku jako etap przejściowy między starobiałoruskim a współczesnym białoruskim (na podstawie nowo odnalezionych materiałów)*).

Ninie Barszczewskiej nieobojętne były też kwestie szkolnictwa mniejszości białoruskiej w Polsce. W 1987 i 1995 roku była współautorką programu z języka białoruskiego dla szkoły podstawowej z dodatkową nauką języka białoruskiego.

4. Nagrody i odznaczenia za działalność naukowo-dydaktyczną

Praca profesor Barszczewskiej była zawsze zauważana w środowisku i wielokrotnie oficjalnie doceniona. Już w 1980 roku została wyróżniona w ogólnopolskim konkursie *Primus Inter Pares*, mającym na celu wyłonienie talentów na polskich uczelniach wyższych. W 1996 roku współautorski *Słownik nazw terenowych północno-wschodniej Polski* [Barszczewska, Głuszkowska, Jasińska, Smułkowa 1992] został uhonorowany nagrodą Ministra Edukacji Narodowej. W 2006 roku Nina Barszczewska otrzymała odznaczenie państwowe Brązowy Krzyż Zasługi. W 2013 roku została nagrodzona medalem jubileuszowym 80-lecia Narodowej Akademii Nauk Białorusi za popularyzację wiedzy o historii i dialektologii języka białoruskiego wśród studentów wydziałów humanistycznych polskich uczelni oraz opracowanie i przedstawienie nowych tendencji w dziedzinie dialektologii białoruskiej i współczesnego białoruskiego języka literackiego [Kaleta 2017a: 21]. Jej współautorska książka pt. *Dialektologia białoruska* była także nominowana w 2016 roku do nagrody VI Kongresu Badaczy Białorusi w Kownie w kategorii *Najlepsza monografia dotycząca Białorusi w języku polskim*. W 2015 roku

Nina Barszczewska obchodziła jubileusz 35-lecia pracy naukowej na UW uhonorowany Złotym Medalem za Długoletnią Służbę [Kaleta 2017a: 22]. W 2016 roku Ministerstwo Kultury Republiki Białorusi nagrodziło ją medalem Za wkład w rozwój kultury Białorusi. W tym samym roku otrzymała medal jubileuszowy Uniwersytetu Warszawskiego „1816-2016. Dwa stulecia – dobry początek”.

5. Działalność organizacyjna

Profesor Nina Barszczewska w Katedrze Białorutenistyki UW oprócz obowiązków naukowo-dydaktycznych pełniła na przestrzeni lat różne funkcje, np. zajmowała się wprowadzaniem danych do internetowej bazy bibliograficznej pracowników Katedry, przygotowywała wraz z innymi pracownikami projekty programów kształcenia w Katedrze, sprawowała opiekę nad studentami programu MOST, była przewodniczącą Komisji Rekrutacyjnej, przewodniczyła obronom prac dyplomowych. Dwukrotnie (X 2009 – V 2014 i IX 2016 – IX 2018) była kierownikiem Katedry. Profesor Barszczewska podczas swoich kadencji przyczyniła się m.in. do rozwoju kadry naukowej oraz wzmocnienia kontaktów z polskimi i zagranicznymi ośrodkami białorutenistycznymi. To z jej inicjatywy 19 lipca 2010 roku została podpisana umowa o współpracy między Uniwersytetem Warszawskim a Mińskim Obwodowym Instytutem Rozwoju Edukacji oraz program współpracy na lata 2010-2012. W 2016 roku w Pałacu Kazimierzowskim wraz z Dziekanem Wydziału Lingwistyki Stosowanej i pracownikami Katedry przypadł jej zaszczyt przyjęcia licznych krajowych i zagranicznych delegacji, które przyjechały na jubileuszową konferencję i składały gratulacje z okazji 60-lecia Katedry Białorutenistyki na UW. Nina Barszczewska wspomagała także z sukcesem działalność wydawniczą Katedry. Przyczyniła się do wydania największego jak dotąd (ponad 40 tys. haseł) *Słownika białorusko-polskiego* [Chylak-Schroeder, Głuszkowska-Babicka, Jasińska-Socha (red.) 2012], katedralnego podręcznika do nauki języka białoruskiego [Jasińska-Socha 2017] (dzięki jej zabiegom udało się uzyskać dofinansowanie publikacji przez rektora UW i dziekana WLS), a także monografii *Błędologia w glottodydaktyce białorutenistycznej* [Kaleta 2018]. Wspomagała też rozwój katedralnego czasopisma naukowego „Acta Albaruthenica”, do 2013 roku jako przewodnicząca Rady Naukowej, a w 2018 roku jako współredaktor pisma. Wspierała też katedralne inicjatywy mające charakter popularyzowania szeroko rozumianej białorutenistyki, np. festiwal „Kultura Białoruska w Panoramie” organizowany przez Katedrę Białorutenistyki UW i Centrum Kulturalne Białorusi, Olimpiadę Języka Białoruskiego czy konkurs „Dyktando Białoruskie na UW”.

Profesor Barszczewska pełniła także różne funkcje na Wydziale Lingwistyki Stosowanej UW, np. była przewodniczącą Wydziałowej Komisji Wyborczej, przewodniczącą Wydziałowej Komisji Konkursowej, przewodniczącą Wydziałowej Komisji Oceniającej, członkiem Wydziałowej Komisji ds. Budżetu i Finansów, członkiem Rady Wydziału. Była także członkiem katedralnego zespołu (współautorką regulaminu i tekstu dyktanda) organizującego otwarty Konkurs Ortograficzny „Dyktando Białoruskie na UW”, który po raz pierwszy odbył się 21 lutego 2018 roku w Międzynarodowym Dniu Języka Ojczystego.

6. Działalność popularyzatorsko-dziennikarska

W latach 1993-1995 Nina Barszczewska popularyzowała historię języka białoruskiego w cyklu artykułów opublikowanych w polsko-białoruskim czasopiśmie „Dyskusja – Дыскусія”, a w latach 1997-2002 w biuletynie „Камунікат” publikowała artykuły z cyklu *Беларуская мова ўчора й сёння*, a następnie w latach 2002-2005 z cyklu *Беларуская эміграцыя пра нацыянальную мову*. Tematykę białoruską popularyzowała też w znanej białoruskiej gazecie „Голас Радзімы” i białoruskim emigracyjnym periodyku w USA – „Беларус”. Na łamach tygodnika Białorusinów w Polsce „Ніва” opublikowała cykl artykułów pt. *Rozważania o języku* (110 odcinków) o historii białoruskiego języka literackiego, roli gwar białoruskich w procesie formowania się współczesnego białoruskiego języka literackiego oraz o systemie fonetycznym, morfologicznym i leksykalnym współczesnego białoruskiego języka literackiego. Była też autorem (i redaktorem) białostockiego popularnego wydania *Беларускі каляндар* [zob. Баршчэўская (red.) 1989, 1992]. Profesor Nina Barszczewska z sukcesem łączyła swoją pracę naukową z pasją dziennikarską. Problematyka białorutenistyczna była przez nią szeroko omawiana w audycjach i udzielonych wywiadach na antenie Redakcji Białoruskiej Polskiego Radia SA, Radia Białystok oraz Radia Racja – rozgłośni radiowych nadających audycje w języku białoruskim. W latach 1992-2018 była kierownikiem Redakcji Białoruskiej Polskiego Radia (od samego powstania redakcji; przez jakiś czas było to jedyne medium nadające z Polski w języku białoruskim). Dzięki niej możliwe były w radiu praktyki studenckie, a najzdolniejsi absolwenci białorutenistyki nawet znajdowali tam zatrudnienie. Pani profesor udało się rozwijać białoruskojęzyczną redakcję nawet w czasach trudnych dla języka białoruskiego, kiedy na Białorusi umacniała się rusyfikacja po dojściu do władzy Aleksandra Łukaszenki (brus. Аляксандр Лукашэнка) w 1994 roku. Nawet wtedy jako kierownik udawiała konstruktywną rolę Redakcji Białoruskiej w kreowaniu relacji polsko-białoruskich. Nina Barszczewska jest autorką kilkuset esejów na temat języka białoruskiego, historii Białorusi, jej kultury, nauki i oświaty, emitowanych na antenie radia i publikowanych na jego stronie internetowej (tylko w latach 2004-2011 przygotowała cykl 408 esejów pod wspólnym tytułem *Język a tożsamość narodowa*). Również w swojej pracy radiowej stosowała i propagowała klasyczny wariant pisowni białoruskiej. Ze swoją Redakcją Białoruską współpracuje do dziś jako autor rubryki *Po białorusku bez błędów* (brus. Па-беларуску без памылак).

7. Działalność translatorska

Profesor Barszczewska jest także tłumaczem kabinowym i pisemnym języka białoruskiego. Wykonywała tłumaczenia konsekwentne i symultaniczne w sejmie, w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Kancelarii Prezydenta RP, a także w MSZ. Razem ze swoim mężem przetłumaczyła na język polski monografię pt. *Białoruskie krzyże ludowe* [Ramaniuk 2002], a na język białoruski: (razem z mężem) katalog wystawy *Portrety osobistości dawnej Rzeczypospolitej w zbiorach mińskich* [Petrus, Karpowicz 1991], a także 2 eseje na potrzeby wydania pt. *Bo królom był równy... Przemówienie Józefa Piłsudskiego przy składaniu prochów Słowackiego do grobów wawelskich 28 czerwca 1927 roku* [Axer (red.) 2002], a mianowicie tekst Jerzego Axera pt. *Był cały dalszym ciągiem – Ён увесь быў працягам* [Axer (red.) 2002: 40-

45] oraz Andrzeja Krawczyka pt. *Powtórny pogrzeb poety – Паўторнае пахаванне паэта* [Axer (red.) 2002: 46-56].

8. Podsumowanie

Profesor Nina Barszczewska swoim dorobkiem na stałe zapisała się w historii Katedry Białorutenistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Ma swoje miejsce w honorowym pocście kierowników Katedry. Badaczka kontynuowała i umocniła tradycję badań dialektologicznych [zob. Смулкова 1970: 99-102; Баршчэўскі і ін. 1983: 62; Głuszkowska 1995; Barszczewska 2007] rozpoczętą w Katedrze (od momentu jej powstania w 1956 roku) przez profesor Antoninę Obrębską-Jabłońską [zob. Kaleta 2014; Калета 2018: 142-145] i profesor Elżbietę Smułkową [zob. Kaleta 2017a: 24-26]. Niewątpliwie, dzięki profesor Barszczewskiej Katedra Białorutenistyki UW stała się współcześnie ważnym ośrodkiem białorutenistycznych badań dialektologicznych oraz jednym z najważniejszych ośrodków polskiej białorutenistyki obok Instytutu Sławistyki PAN, Uniwersytetu w Białymstoku i UMCS w Lublinie.

Profesor Nina Barszczewska jest osobą bardzo życzliwą, empatyczną, lubiącą i szanującą ludzi. Jest niezwykle otwarta, nie boi się nowych wyzwań, chętnie wspiera ciekawe pomysły. Mimo zakończenia pracy zawodowej do dnia dzisiejszego aktywnie działa na niwie białorutenistyki, pisząc teksty naukowe oraz służąc swoją wiedzą i doświadczeniem młodszym białorutenistom.

Bibliografia

Axer J. (red.), 2002, *Bo królom był równy... Przemówienie Józefa Piłsudskiego przy składaniu prochów Słowackiego do grobów wawelskich 28 czerwca 1927 roku*, oprac. J. Axer, *Бо каралюм ён быў роўны... Прамова пры пахаванні праху Славацкага ў вавельскай грабніцы 28 чэрвеня 1927 г.*, przeł. na jęz. białorus. E. Smułkowa, A. Chadanowicz, N. Barszczewska, Kraków.

Barszczewska N., 2007, *50-lecie Katedry Białorutenistyki Uniwersytetu Warszawskiego*, „Uniwersytet Warszawski. Pismo uczelni” 2007, nr 1(31), marzec, s. 16-19, <http://kb.uw.edu.pl/katedra/napisali-o-nas/> [dostęp: 15.03.2020].

Barszczewska N., 2016, *Kulturowo-językowe dziedzictwo Podlasia – projekt badawczy Katedry Białorutenistyki Uniwersytetu Warszawskiego*, „Studia Białorutenistyczne”, t. 10, s. 263-278, <https://journals.umcs.pl/sb/article/view/1679> [dostęp: 15.03.2020].

Barszczewska N., Chaustowicz M. (red.), 2017, *„Зь зычливості ку моеи отчизне”: Том памятковы дедыкованы Професору Миколаю Тимозуку*, Warszawa.

Barszczewska N., Chaustowicz M., Timoszuł M. (red.), 2016a, *Kulturowo-językowe dziedzictwo Podlasia. T. I. Opis socjolingwistyczny regionu na tle uwarunkowań historycznych*, oprac. N. Barszczewska i M. Timoszuł, Warszawa, <http://kb.uw.edu.pl/2018/02/07/kulturowo-jezykowe-dziedzictwo-podlasia/> [dostęp: 15.03.2020].

Barszczewska N., Chaustowicz M., Timoszuł M. (red.), 2016b, *Kulturowo-językowe dziedzictwo Podlasia. T. II. Człowiek. Rodzina. Dom*, oprac. M. Chaustowicz i N. Panasiuk, Warszawa.

Barszczewska N., Chaustowicz M., Timoszuł M. (red.), 2016c, *Kulturowo-językowe dziedzictwo Podlasia. T. III. Twórczość ludowa*, oprac. M. Chaustowicz i N. Panasiuk, Warszawa.

- Barszczewska N., Głuszkowska J., Jasińska T., Smułkowa E., 1992, *Słownik nazw terenowych północno-wschodniej Polski. A-N i O-Ż*, Warszawa.
- Barszczewska N., Głuszkowska J., Jasińska T., Smułkowa E., 1995, *Indeks nazw gwarowych do Słownika nazw terenowych północno-wschodniej*, Warszawa.
- Barszczewska N., Jankowiak M., 2012, *Dialektologia białoruska*, Warszawa, <https://ispan.waw.pl/ireteslaw/handle/20.500.12528/623> [dostęp: 15.03.2020].
- Chylak-Schroeder T., Głuszkowska-Babicka J., Jasińska-Socha T. (red.), 2012, *Słownik białorusko-polski = Беларуска-польскі слоўнік*, Warszawa, <http://kb.uw.edu.pl/2018/02/07/slownik-bialorusko-polski/> [dostęp: 15.03.2020].
- Głuszkowska J., 1995, *Badania naukowe prowadzone przez Katedrę Filologii Białoruskiej Uniwersytetu Warszawskiego w ciągu trzydziestu lat jej działalności*, „Studia z Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej”, t. 22, s. 167-170, <http://kb.uw.edu.pl/katedra/napisali-o-nas/> [dostęp: 15.03.2020].
- Jankowiak M., 2019, rec.: *Nina Barszczewska – Mikołaj Chaustowicz – Mikołaj Timoszuik [edd.]: Kulturowo-językowe dziedzictwo Podlasia, 1–3. Katedra Białorutenistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2016. T. 1: 300 s., ISBN 978-83-60951-21-7. T. 2: 399 s., ISBN 978-83-60951-22-4. T. 3: 411 s., ISBN 978-83-60951-23-1*, „Slavia” 88, seš. 2, s. 264-266.
- Jasińska-Socha T. (przy współpracy T. Chylak-Schroeder, J. Głuszkowskiej-Babickiej), 2017, *Język białoruski (poziom podstawowy i średnio zaawansowany)*, pod red. R. Kalety, Warszawa, <http://kb.uw.edu.pl/2018/02/16/jezyk-bialoruski-poziom-podstawowy-i-srednio-zaawansowany/> [dostęp: 15.03.2020].
- Kaleta R., 2014, *20. rocznica śmierci Profesor Antoniny Obrębskiej-Jabłońskiej (1901–1994) – twórczyni i założycielki polskiej białorutenistyki*, „Acta Albaruthenica” 2014, t. 14, s. 391–393, <https://depot.ceon.pl/handle/123456789/5299>, [dostęp: 15.03.2020].
- Kaleta R., 2017a, *Białoruś w dyskursie naukowym w roku jubileuszowym białorutenistyki*, [w:] R. Kaleta (red.), *Białoruś w dyskursie naukowym. Lingwistyka, socjologia, politologia = Беларусь у навуковым дыскурсе. Лінгвістыка, сацыялогія, паліталогія = Belarus in Scientific Discourse. Linguistics, Sociology, Political Science*, Warszawa, s. 11–34, <https://depot.ceon.pl/handle/123456789/12103> [dostęp: 15.03.2020].
- Kaleta R., 2017b, rec.: *N. Barszczewska, M. Jankowiak, Dialektologia białoruska, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauki, Warszawa 2012, 308 s.*, „Studia et Documenta Slavica”, nr 4, s. 101-103.
- Kaleta R. (red.), 2017, *Białoruś w dyskursie naukowym. Lingwistyka, socjologia, politologia = Беларусь у навуковым дыскурсе. Лінгвістыка, сацыялогія, паліталогія = Belarus in Scientific Discourse. Linguistics, Sociology, Political Science*, Warszawa, <http://kb.uw.edu.pl/2018/02/07/bialorus-w-dyskursie-naukowym-lingwistyka-socjologia-politologia/> [dostęp: 15.03.2020].
- Kaleta R., 2018, *Błędologia w glottodydaktyce białorutenistycznej*, Warszawa, <http://kb.uw.edu.pl/2018/06/13/bledologia-w-glottodydaktyce-bialorutenistycznej/> [dostęp: 15.03.2020].
- Kawalou S., Radzik R., Sajewicz M. (red.), 2010, *Polsko-białoruskie związki kulturowe, literackie i językowe*, Lublin.

Moczarz-Kleindienst M., Nowacki A., Siwek B. (red.), 2014, *W świecie wartości naszych i innych. Z najnowszych badań nad literaturą, kulturą i językiem Słowian Wschodnich*, Lublin.

Nina Barszczewska, <https://lubimyczytac.pl/autor/49573/nina-barszczewska> [dostęp: 15.03.2020].

Petrus J.T., Karpowicz T.A., 1991, *Portrety osobistości dawnej Rzeczypospolitej w zbiorach mińskich. Katalog wystawy = Партрэты знакамітых постацяў даўняй Рэчы Паспалітай у мінскіх зборах. Каталог выставы*, Kraków.

Radzik R. (red.), 2012, *Tożsamości zbiorowe Białorusinów*, Lublin.

Ramaniuk M., 2002, *Białoruskie krzyże ludowe. Monografia*, przekł. na jęz. pol. Nina i Aleksander Barszczewscy, Wilno.

Sajewicz M., 1992, *Nasza mowa prosta, czyli o białorusko-ukraińskiej granicy językowej na Białostocczyźnie*, „Над Бугом і Нарвою”, 3 maja, http://nadbuhom.pl/art_2375.html [dostęp: 15.03.2020].

Złotkowski P., 2017, *Antroponimia historyczna mieszczan i chłopów Brańska i okolic w ujęciu statycznym i dynamicznym*, Lublin.

Żebrowska A., 2019, *Komarowczyzna. Język pogranicza białorusko-polsko-litewskiego*, Poznań.

Timoszuk M., 2005, rec.: N. Barszczewska, Emigracja białoruska w obronie języka ojczystego (Беларуская эміграцыя – абаронца роднае мовы), *Warszawa 2004*, „Przegląd Humanistyczny”, t. 6, s. 129-135.

Баршчэўская Н. (red.), 1989, *Беларускі каляндар*, Беласток.

Баршчэўская Н. (red.), 1992, *Беларускі каляндар*, Беласток.

Баршчэўская Н., 2004, *Беларуская эміграцыя – абаронца роднае мовы*, Варшава.

Баршчэўскі А., Глушкоўска Я., Амелянюк Н., Кандрацюк М., Чурак М., 1983, *Кафедра беларускай філалогіі на парозе новага 25-годдзя*, „Беларускі каляндар на 1983 год”, № 27, s. 59-65, <http://kb.uw.edu.pl/katedra/napisali-o-nas/> [dostęp: 15.03.2020].

Калета Р., 2018, *Прафесар Антаніна Абрэмбска-Яблоньска вачамі маладых пакаленняў даследчыкаў кафедры беларусістыкі Варшаўскага ўніверсітэта* [w:] *Беларуска-польскія моўныя, літаратурныя, гістарычныя і культурныя сувязі. Да 220-годдзя з дня нараджэння Адама Міцкевіча : зб. арт. на матэрыялах міжнар. навук. канф.*, пад рэд. І. Э. Багдановіч, М. І. Свістуновой, Мінск, (Беларусіка = Albaruthenica ; кн. 38), s. 142–151, <http://kb.uw.edu.pl/katedra/napisali-o-nas/> [dostęp: 15.03.2020].

Саўка З., 2020, *Фанэтычна-графічная адаптацыя запазчаньняў у беларускай мове*, рэд. Н. Баршчэўская, Р. Калета, Варшава.

Смуклова А., 1970, *Навукова-дыдактычная дзейнасць Кафедры беларускай філалогіі Варшаўскага ўніверсітэта*, „Беларускі каляндар на 1970 год”, № 14, s. 91-103, <http://kb.uw.edu.pl/katedra/napisali-o-nas/> [dostęp: 15.03.2020].

Тварановіч Г., 2017, *З глыбокай навагай да каранёў, да спадчыны*, „Białorutenistyka Białostocka”, т. 9, с. 421-427, http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.hdl_11320_6412?q=bwmeta1.element.hdl_11320_6366;35&qt=CHILDREN-STATELESS [dostęp: 15.03.2020].

Яновіч С., 2003, *Пад знакам Арла й Пагоні, Крынкi*.

**ЛУЦИЯ ХАРЕВИЧ КАК ИССЛЕДОВАТЕЛЬНИЦА ВЛИЯНИЯ
ЭПИДЕМИЙ НА ОБЩЕСТВЕННУЮ ЖИЗНЬ
LUCJA CHAREWICZ AS A RESEARCHER OF THE INFLUENCE OF
EPIDEMICS ON PUBLIC LIFE**

Ростислав Крамар,
кандидат филологических наук,
адъюнкт Варшавского Университета
Варшава, Польша

Ключевые слова: Луция Харевиц, Львов, история, эпидемия, чума.

Резюме. В статье рассмотрено научное наследие Луции Харевиц, польского историка межвоенного периода. Особое внимание посвящено ее исследованию истории эпидемий в городе Львове.

Keywords: Lucja Charewicz, Lviv, history, epidemic, plague.

Resume. The article considers the scientific heritage of Lucja Charewicz, a Polish historian of the interwar period. Particular attention is devoted to her research on the history of epidemics in the city of Lviv.

Луция Харевиц (1897-1943) – одна из немногих женщин, которые сделали блестящую карьеру ученого-историка в межвоенной Польше³. В двадцатые-тридцатые годы прошлого века она занималась академической деятельностью во Львове, истории которого посвятила значительную часть своих трудов. Научные интересы исследовательницы сформировались под влиянием преподавателей Львовского университета имени короля Яна Казимира, в частности профессора Яна Птасьника, выдающегося медиевиста, историка культуры. Под его руководством в 1924 г. она успешно защитила докторскую диссертацию «Торговля во Львове в XV в.»⁴. Своеобразной квинтэссенцией взглядов Л. Харевиц на роль исторической науки в жизни общества являются ее размышления из предисловия к одной из монографий. В 1929 г. она писала: «Сегодняшняя задача истории состоит в том, чтобы сформировать мировоззрение, ведущее к пониманию происхождения человечества, этого бесконечного процесса становления и эволюции продукта, которым мы сами являемся и в котором мы сами создаем историю. Эта постоянная связь настоящего с прошлым и будущим, которую нам показывает история, делает историю учителем общественной жизни» [1, с. 109].

Дорота Мальчевская-Павелец, современная исследовательница биографии львовской ученой подчеркивает, что Луция Харевиц занимает

³ Большинство трудов Л. Харевиц подписана женской формой ее фамилии Харевицова, указывающей на то, что она жена Харевица (поль. Charewiczowa).

⁴ Здесь и далее перевод названий трудов и цитат на русский язык – автора статьи.